

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

РАЗРЕД: **ЧЕТВРТИ**

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: **2**

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: **72**

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљеви

Стварање интересовања и навика за активно бављење музиком, те подстицање стваралачких способности и развијање музичког укуса;

Подстицање когнитивног, етичког и естетског развоја ученика, те позитивних емоција, осјећаја припадности и заједништва;

Упознавање културне баштине и савремених кретања у музичкој умјетности, кроз вриједна музичка дјела домаћих и страних аутора;

Упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке умјетности;

Оспособљавање ученика за разумијевање и процјењивање музике, те за музичку интерпретацију;

Подстицање развоја музичког мишљења, слушањем и разумијевањем музичких порука умјетничког дјела.

Посебни циљеви и задаци програма

Образовање слуха – развити осјетљивости слуха за перцепцију звука, гласова, тонску висину, трајање, тонални осјећај, звучну динамику, препознавање музичких инструмената, музичких форми и сл.;

Упознавање већег броја бројалица и пјесмица у циљу савладавања и развијања осјећаја за ритам;

Упознавање основних елемената музичке писмености (линијски систем, виолински кључ, цијела нота, половина, четвртина, осмина, и њихове паузе, тачка поред ноте, корона, лук, знак за понављање, прима волта, секунда волта);

Упознавање са појмом љествице и нотама од ДО1 до ДО2 (ДО, РЕ, МИ, ФА, СОЛ, ЛА, СИ, ДО2);

Развијање музичког памћења-препознавање најједноставнијих музичких облика;

Развијање навика културног понашања при живом извођењу;

Развијање дјечије маште, пажње, логичког закључивања, запажања и стваралачких способности и корелација наставе музичке културе са осталим васпитно-образовним предметима;

Свирање на инструментима Орфовог музичког инструментарија, пјевање у хору, мањој групи или соло што доприноси развоју слуха свих категорија, али и музичког укуса;

Упознавање са вриједним дјелима композитора: Ј. Хајдн, В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, П.И. Чајковски, С. Ст. Мокрањац и др.;

Примјенљивост стеченог знања у новим ситуацијама.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Наставно подручје

Оквирни број часова

1. Извођење музике: пјевање, свирање, покрет и увођење у основе музичке писмености	44
2. Слушање музике	14
3. Дјечије музичко стваралаштво	14

Исходи учења	Садржај програма/појмови	Корелација са другим наставним предметима
Наставно подручје:		
Извођење музике: пјевање, свирање, покрет и увођење у основе музичке писмености (44)		
<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна и црта линијски систем и виолински кључ; • именује и разликује (кроз боје и мјесто у линијском систему), те репродукује научене ноте Ц-дур љествице (ДО, РЕ, МИ, ФА, СОЛ, ЛА, СИ ДО); • препозна и разликује нотна трајања (цијела нота, половина, четвртина, осмина и њихове паузе у 2/4, 3/4 и 4/4 такту); • препозна и разликује у пјевању или свирању продужену ноту (тачку поред ноте, корону, лук); • уочи и разликује у пјевању или свирању знак за понављање, прима волту, секунда волту; • идентификује разлику између бројања и тактирања; • примијени тактирање на 2, 3 и 4; • класификује и примјењује ритмичке и мелодијске инструменте Орфовог музичког инструментарија (звечке, штапићи, триангл, 	<ul style="list-style-type: none"> • Пјевање пјесама (по слуху и пјесама са нотног текста). • Линијски систем (5 линија и 4 празнине). • Виолински или G- кључ. • Пјевање, читање и писање нота од ДО 1 до ДО 2 (ДО, РЕ, МИ, ФА, СОЛ, ЛА, СИ, ДО). • Нотна трајања (цијела нота, половина, четвртина, осмина и њихове паузе). • Тачка поред ноте, корона, лук, знак за понављање, прима волта и секунда волта. • Тактирање на 2, 3 и 4. • Свирање једноставних пјесама на мелодијским инструментима Орфовог инструментарија. <p>Препоручене композиције:</p> <p>Бројалице:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пишем, пишем петнаест • Прва, друга 	<ul style="list-style-type: none"> • Ликовна култура: маштом обогати и представи музички садржај кроз цртеж; у односу на садржај пјесме, ликовно представи главне актере, новим техникама – мозаиком. • Употреба различитих ликовних техника. • Српски језик: читање литерарног текста наглас; правилно артикулисање гласова српског језика; уочавање значења ријечи; описивање и препричавање радње; изражајно рецитовање; рад на граматички; ортоепија. • Природа и друштво: животињски свијет; биљни свијет; пољопривреда, сточарство, земљорадња, лов и риболов. • Математика: разломци; геометријска фигура круга

<p>металофон, блок-флаута) кроз свирање.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тактирање • Плива патка преко Саве • Ена, мена • Мали ђачки валцер <p>Свака пјесма може бити бројалица уколико се представи само ритмички.</p> <p>Дјечије пјесме:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мали ђачки валцер (Н. Херцигоња) • <i>Иде мали патак</i> (Г. Тартаља) • Лептирићу, шаренићу (Ј. Ј. Змај) • Музичка абецеда. • Гласићи нам тихо брује (канон) • Честитка мајчици (Ј. Каплан) • Ми је у средини. • <i>До, до шта је то?</i> (З. Васиљевић) • Новогодишња пјесма (П. Ступел) • <i>Дом</i> (Ј. Готовац) • <i>У гостима</i> (Д. Максимовић) • <i>На ливади</i> (М. Милојевић). • <i>Рибарчета сан</i> (Б. Радичевић-М. Протић) <p>Народне пјесме:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Лазара мајка • Синоћ је куца лајала • Поскакуша • У Ивана господара • Хопа, цупа • С оне стране Дунава • Ерско коло • Разгранала грана јоргована • Вита је јела до неба • Ситна је киша падала <p>Музичке игре:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ивин воз</i> (А. Кораћ - Д. Лукић) • <i>Семафор</i> (В. Гомерлин) 	<p>кроз пјесму „Мали ђачки валцер“; сабирање.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Физичко васпитање: народне игре и плесови; ритмика; вјежбе дизања, скакања, трчања.
---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Изгубљено пиле</i> (З. Васиљевић) • Мали плес <p>У недостатку садржаја у уџбенику, наставник може уврстити и реализовати садржаје према сопственом избору, користећи другу музичку литературу.</p>	
--	--	--

Наставно подручје: Слушање музике (14)

<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • слушно идентификује и разликује компоненте музичког израза (темпо, динамика); • слушно препозна и разликује изражајна средства у музици (врста пјевачких гласова и извођачких састава); • разликује и разумије композиције различитог доживљаја; • класификује композиције различитог облика: валцер, полонеза, марш, балет, руковет; • препозна и именује инструменте у композицијама класичне музике; • опише садржај и ток радње слушане композиције; • идентификује и разликује врсте динамике слушане композиције (јако-средње јако- тихо -средње тихо), поступне динамичке ознаке (постепено појачавање – постепено утишавање) и 	<ul style="list-style-type: none"> • Слушање вокално-инструменталних композиција. • Слушање народних пјесама и игара. • Музички рјечник (слушање). • Различите тонске боје (гласови и инструменти). • Темпо и динамика слушане композиције (брзо – умјерено-споро; јако-средње јако-тихо - средње тихо; постепено појачавање, постепено утишавање). • Солистичко и групно музицирање. • Вокална, инструментална и вокално-инструментална музика. • Музички облик: полонеза, марш, валцер, балет, руковет. <p>Препоручене композиције:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Химна Републике Српске Моја Република, М. Матовић 	<ul style="list-style-type: none"> • Ликовна култура: Представљање музичких садржаја кроз цртеж – маштање. • Природа и друштво: животиње моје околине. • Српски језик: Језик; читање; култура изражавања.
--	--	--

<p>темпа (брзо-умјерено - споро).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Химна БиХ</i>, Д. Шестић • Химна Светом Сави • <i>Часовник</i>, Ј. Хајдн • <i>Турски мариш</i>, В. А. Моцарт • <i>За Елизу</i>, Л. ван Бетовен • Игра патуљака, Е. Григ • <i>Пећа и вук</i>, С. Прокофијев • Карневал животиња: Марш лавова; Слон; Акваријум; Лабуд; К. Сен-Санс • <i>Бумбаров лет</i>, Н. Римски-Корсаков • <i>Лептир</i>, Г. Форте • <i>На дрвеном коњу</i> (из збирке Дјечије сцене), Р. Шуман • Валцер; Полонеза, Ф. Шопен • <i>Игра шећерне виле</i> (из балета Крцко Орашчић), П. И. Чајковски • <i>Друга руковет</i>, С. Ст. Мокрањац <p>Пожељно је на сваком часу слушати музику најмање 15 минута. Стога је могуће слушати и друге композиције по избору учитеља.</p>	
---------------------------------------	--	--

Наставно подручје: Дјечије музичко стваралаштво (14)

<p>Ученик може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • импровизује и изводи мале ритмичке, мелодијске, мелоритмичке цјелине гласом, инструментом и покретом; • састави краће мелодијско-ритмичке мотиве у већу цјелину; • допуни тактове уз одговарајућу мјерну јединицу; • опонаша звукове слободном импровизацијом. 	<ul style="list-style-type: none"> • Импровизација ритма. • На задане пословице осмислити ритам. • Импровизација мелодије. • На обрађене бројалице покушати осмислити мелодију; кроз експеримент са чашама покушати свирати једноставну мелодију. • Импровизација покретом. • Осмишљавање и извођење покрета уз музику (пјесме које су слушали или пјевали). • Импровизација мелоритамских цјелина. • На основу текста измислити мелодију. • Тонско сликање. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ликовна култура: прављење мелодијских инструмената Орфовог музичког инструментарија (металофон, звончићи); препознавање композиција преко понуђених илустрација; илустрација научене пјесме; илустрација непознате композиције. • Српски језик: литерарно стваралаштво; говорне вјежбе. • Физичко васпитање: развој моторике; ритмика.
--	---	--

	• Опоначање звукова по избору ученика или учитеља.	

МУЗИЧКА КУЛТУРА ОД II ДО V РАЗРЕДА

Настава музичке културе у систему савременог општеобразовног програма представља једну од најважнијих дисциплина која директно утиче на свестрани развој личности савременог друштва. Сматра се предметом *свестраног развоја дјетета* (естетског, моралног, интелектуалног и физичког) и управо због тога су и задаци из ове области уско повезани са цјелокупним васпитно-образовним радом у основној школи.

Као наставни предмет има веома важну функцију у васпитању, али и образовању дјеце: подстиче и развија позитивне емоције, обликује критеријуме за лијепо и вриједно, развија пажњу, концентрацију, меморију, моторику, машту, креативни израз, опушта их и растерећује. Чињеницу да дјеца музику воле, и да се њоме желе активно бавити у будућности, треба мудро искористити у настави музичке културе за стицање основних знања, упознавање основа музичког језика, те за развијање критеријума за процјењивање музике.

Настава музичке културе у центар интересовања ставља ученикову музичку активност. У активностима пјевања, свирања, игре, слушања или стваралаштва се и учи музика, увијек са новим постављеним задатком, обогаћује доживљај, али и ствара сензибилитет за изражавање и разумијевање музике.

Стога се програм наставе музичке културе, у разредној настави, темељи на три наставна подручја:

- 1. Извођење музике: пјевање, свирање, покрет и увођење у основе музичке писмености**
- 2. Слушање музике**
- 3. Дјечије музичко стваралаштво**

Предложени број часова, за одређено наставно подручје, представља оријентациони број часова, те га је могуће повећати или смањити (нпр. *Слушање музике* и *Дјечије музичко стваралаштво*), зависно од интересовања и могућности ученика, те услова у којима се реализује настава музичке културе.

Да би се остварио процес праћења напредовања и нивоа постигнућа ученика, у настави музичке културе, неопходно је да учитељ претходно упозна и идентификује музичке способности сваког ученика.

Учитељ је слободан у избору начина активног музицирања – по принципу реалне остваривости и могућностима релевантних музичких захтјева.

Учитељ треба да прати развој личности у цјелини и објективно одређује ниво на којем је ученик остварио исходе учења. Приликом оцјењивања водити рачуна да се појединачно наставно подручје не оцјењује, већ пажњу посветити нивоима постигнућа у сва три наставна подручја, водећи рачуна о појединачном развоју музичких способности, залагању ученика, интересовању, навикама, ставу, креативности и сл.

Све кључне појмове потребно је користити на нивоу учења когнитивног домена: знање (препознавање, репродуковање) схватање/разумијевање, примјена, анализа и синтеза, а не њиховога дефинисања и теоријског појашњавања. Све што је важно знати учи се на часу: разговором, понављањем и вјежбањем.

Неопходно је, да се настава музичке културе изводи сваке седмице. Блок-часови не одговарају природи предмета.

Темељ квалитетне и успјешно организоване наставе музичке културе је добро опремљен кабинет за музичку културу.

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ:

Програм музичке културе обухвата три наставна подручја која се међусобно прожимају:

- 1. Извођење музике: пјевање, свирање, покрет и увођење у основе музичке писмености**
- 2. Слушање музике**
- 3. Дјечије музичко стваралаштво**

Извођење музике

Пјевање пјесама у разредној настави представља доминантну активност која доприноси музичком оспособљавању дјеце за активно и колективно музицирање, стога је и разумљиво што је највећи дио часова усмјерен на активност извођења музике.

Активности **пјевање** у разредној настави се обрађује кроз методски поступак обраде пјесме по слуху, опонашањем демонстрације учитеља, или уз помоћ различитих звучних и визуелних помагала. У пријатној атмосфери која подсећа на игру, дијете слуша пјесму стављајући примат на емоционални доживљај. Слушајући учитеља који пјева уз пратњу мелодијског/хармонског инструмента, водећи рачуна о правилном дисању, радом по цјелинама (техником «јеке»), дјеца уче пјевати пјесму интонативно тачно, јасно и правилно дикцијски, уз одговарајући темпо и динамику. Групним радом и индивидуално, не одвајајући текст од мелодије, ученици брзо усвајају наставни садржај тј. мелодију и текст.

Учењем пјесама постиже се много: развија дјечији глас, осјећај за ритам, музички слух, памћење, естетски смисао, али и остварује оно што је најважније – циљ: развити љубав и интересовање за музику. Пјевањем пјесама по слуху, стиче се представа о тоновима и њиховом кретању што код ученика ствара звучну слику. Звук који ученици памте кроз игре опажања, препознавања ритмичких и мелодијских кретања, представљаће основу за даљи рад у вишим разредима – пјевање по нотном тексту.

Приликом одабира пјесама, водити рачуна о гласовној способности ученика у одјељењу и равноправној заступљености различитог избора пјесама: народне пјесме, дјечије пјесме познатих аутора, дјечије популарне пјесме непознатих аутора, пјесме са текстом композитора умјетничке музике.

Свирање попут пјевања представља активност којој се дјеца посебно веселе. Ако је добро организована и вођена, та музичка активност треба бити комплементарна пјевању, бројалицама и музичкој игри, што отвара могућност за активно учествовање ученика који немају у довољној мјери развијен мелодијски слух. Свирањем се ученик поступно упознаје са дјечијим инструментима Орфовог музичког инструментарија (звечке, штапићи, деф, чинеле, кастањете, металофон, блок-флаута), изграђује слушну перцепцију за разликовање дјечијих инструмената по боји звука, развија ритмичку способност свирањем на инструментима (тијело као инструмент, предмети, ритмички и

мелодијски дјечији инструменти), развија фину моторику, машту и стваралачке способности.

Бројалице представљају веома значајну област у развоју ритма. Ритам је један од најосновнијих елемената у музици који се најлакше савладава преко разбројавања (дужи слог-краћи слог). Бројалице не служе само за развијање ритмичког слуха, увођење нотних вриједности, већ и за усавршавање дјечијег говора. Групно изговарање бројалице дисциплинује ученике да тачно и равномјерно изговарају одређени текст што доприноси развоју дикције дјетета. Бројалицу треба изводити разлагањем текста на слоге уз разбројавање као у игри, затим инструментима тијела (руке, ноге), инструментима које ученици израде, инструментима Орфовог музичког инструментарија.

Музичка игра представља одличан начин да се дјеца несвјесно (у вишим разредима – свјесно) уведу у основне елементе музичке писмености, али и да учитељ утврди предиспозиције дјеце и стварног музичког развоја који, спонтано долази до изражаја.

У почетним корацима школовања примјењују се игре у којима су покрети једноставнији, базирани на опонашању радњи из свакодневног живота. У вишим разредима разредне наставе покрети постају сложенији, моторичнији, бржи и дужи са темом описивања разних радова (занимања), народних обичаја, природног и животињског свијета и сл. Музичке игре изводити у форми музичких игара са пјевањем, музичких игара уз инструменталну пратњу, дидактичких игара, али и у форми малих музичких драматизација. Примарни задатак музичких игара јесте тачно извођење мелодије која је сједињена у покрет који треба да буде складан и ритмички повезан у музичком току. Тако се истовременим кретањима изражава карактер, темпо, динамика, али се развија и усавршава моторика.

Приликом рада на усвајању пјесме, обавезно ученици куцају или тактирају. Синхронизацијом покрета и текста, дјеца преко игре, развијају слух, осјећај за пулс, ритам и мјеру.

Увођење у основе музичке писмености у првој тријади остварује се кроз рад на пјевању, свирању и покрету. Свјесна активност увођења основа музичке писмености реализује се у IV и V разреду. Приликом обраде, примат је на методском поступку обраде пјесме по нотном тексту: именовање нотних трајања, именовање/препознавање једноставнијих ритмичких фигура, увођење солмизационих слогова, овладавање дводјелном, тродјелном и четвородјелном мјером уз тактирање, свирање на металофону уз праћење нотног текста, пјевање уз праћење нотног текста и сл.

Пјесме за обраду по нотном тексту треба да буду пажљиво одабране, водећи рачуна да су једноставне, лаке и прилагођене могућностима ученика у одјељењу. У току пјесме може се обрадити само један нови задатак – било интонативни, ритмички или састављен од других елемената музичке писмености.

Слушање музике

Слушање музике утиче на развој емоционалног живота ученика, њихове способности и естетске културе, а за већину током живота остаје једина могућност перцепције музичке умјетности. Слушање треба да буде емоционално и аналитичко, али оба могу и требају бити активна. Кроз слушање музике ученици могу одредити извођаче, темпо, динамику и основне елементе музичке структуре (фраза, реченица, строфична пјесма-иста мелодија на различите строфе). Ради се о задацима које ученици рјешавају слушајући, односно за чије им рјешавање није потребно никакво раније предзнање.

Одређивање доживљаја и карактера музичког дјела појединачна је категорија и за њих су сви одговори добри, јер сваки ученик има право на властити доживљај музичког дјела.

Музичке приче, базирају се на праћењу музичког садржаја кроз слике. Имају значајну вриједност у разредној настави развијајући код ученика способност да прати причу у сликама, слуша, препознаје карактере ликова приче кроз инструменте и развија способност да разумије и опише садржај.

Предложени број часова представља минимум, а могуће је тај број повећати у циљу постизања учинка веће ефикасности, креативности и интересантности предмета. Пожељно је активност слушања музике спровести на сваком часу, у оквиру завршног дијела часа. Поједине композиције могуће је поновити, у циљу реализације нових задатака.

Дјечије музичко стваралаштво

Наставно подручје **Дјечије музичко стваралаштво** треба да ученику пружи што више прилика за ослобађање и развијање музичке креативности. У овом наставном подручју процес је важнији од резултата. Ученици несвјесно усвајају знања и долазе до нових спознаја.

Наставно подручје је подијељено на више креативних игара:

- **Импровизација ритма** (измишљање мањих ритмичких цјелина остварених говором, инструментима; слободна звучна импровизација рукама, ногама и ритмичким инструментима којима ученици располажу; слободно импровизовани дијалози).
- **Импровизација мелодије** (слободно импровизовани дијалози гласом или мелодијским инструментом; измишљање мањих мелодијских цјелина на основу предложеног текста).
- **Импровизација мелоритамских цјелина** (измишљање мањих мелодијских и ритмичких цјелина на основу текста или договореног садржаја игре) .
- **Импровизација покретом** (мале, договором састављене музичке игре уз покрет).
- **Тонско сликање** (опонашање звукова, појава, инструмената, опонашање мотива, фраза или ријечи инструментом по избору ученика).

Праћење и вредновање рада ученика

Оцјењивање се мора спроводити организовано и треба да обухвати и прати развој сваког ученика: његов рад, залагање, интересовање, навике, став, умјешност, креативност и сл. Наставник треба да прати развој личности у цјелини и објективно одређује ниво на којем је ученик савладао програмске захтјеве и остварио исходе учења. Сваком ученику треба омогућити оптималан развој у оквиру васпитно-образовног рада, а никако да се неодмјереним методичким захтјевима у савладавању програма и негативном оцјеном ученици отуђују од музике и музичке умјетности. Основни задатак наставника је да храбри и подстиче ученике.

У настави музичке културе за исте васпитно-образовне задатке се могу добити различите оцјене, као и за различите резултате-исте оцјене, због тога што се тренутни резултати упоређују са стварним учениковим способностима и могућностима.

Оваквим начином оствариће се и основни захтјеви за правилно оцјењивање, које мора бити објективно, те да ученике мотивише за музичке активности, као и за бављење музиком у складу са њиховим способностима и потребама.

Домаћи писмени задаци или писани тестови, контролни задаци и слично не задају се за овај предмет ни у једном разреду. Цјелокупно градиво остварује се само у школи.

ХОР И ОРКЕСТАР

Предметно подручје Хор и Оркестар представља интегрални дио предмета Музичка култура. Општи циљ предметног подручја Хор и Оркестар је развијање интересовања и љубави према музичкој умјетности, упознавање ученика са музичким дјелима високих умјетничких вриједности из различитих епоха и различитих жанрова, те упознавање са музичком традицијом и културом властитог и других народа.

Обавезно је да се у основним школама организује рад хора и то: хора млађих и хора старијих разреда.

У школи у којој постоје услови потребно је организовати школски оркестар. Часови хора и оркестра се изводе континуирано од почетка до краја школске године. Уносе се у распоред часова школе и дио су радне обавезе ученика које на основу музичких способности констатованих на аудицији, уз њихову сагласност, изабере наставник. Неопходно је континуирано радити на промоцији ових активности у школи, имајући у виду да је ангажовање ученика добровољно, али истовремено захтијева обавезу редовног похађана часова.

ХОР МЛАЂИХ РАЗРЕДА

(3 часа седмично, 108 часова годишње)

ХОР СТАРИЈИХ РАЗРЕДА

(4 час седмично, 144 часа годишње)

Оперативни циљеви/ Исходи	Садржаји програма/Појмови	Смјернице за наставнике
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • на аудицији адекватно одговори на захтјеве провјере музичког слуха, вокалне интерпретације и музичке меморије; • интерпретира широк спектар вокализа, модела и мотива за постизање бољих резултата; 	<ul style="list-style-type: none"> • Пјесме и мелодијско-ритмички мотиви за аудицију. • Вокализе, модели и мотиви за постизање вокалне технике, музичких способности, вјештина и знања. • Репертоар школских хорова обухвата химне, одговарајућа музичка дјела домаћих и страних аутора различитих стилова и жанрова и одговарајућа музичка дјела традицио- 	<ul style="list-style-type: none"> • На почетку школске године организовати аудицију и кроз различите провјере музичког слуха, музичке меморије, музичких знања, вјештина и предиспозиција, формира хор од ученика који посједују одговарајуће музичке способности.

<ul style="list-style-type: none"> • пјева правилно, изражајно, интонативно и ритмички тачно и прецизно; • научи напамет своју вокалну дионицу; • примјењује различите технике пјевања; • пјева у двогласним и вишегласним композицијама (у складу са могућностима хора); • презентује шири репертоар вокалних и вокално-инструменталних композиција (по могућности различитих стилова и жанрова); • емотивно доживи композиције које се обрађују; • естетски доживи и да оцјени интерпретацију хора у коме учествује, да зна да изврши компарацију са извођењем других ансамбала; • прати своју дионицу у партитури и препознаје и поштује музичке ознаке за темпо, динамику и артикулацију; • активно учествује у музичком стваралаштву; • схватити своју индивидуалну улогу у колективном извођењу; • препозна и наведе основне карактеристике стила и жанра композиција које су на репертоару хора. • редовно похађа часове хора. 	<p>налне народне и духовне музике народа Републике Српске и других народа.</p> <p>Предложена литература:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Химна Моја Република</i>, М. Матовић • <i>Химна Светом Сави</i>, С. С. Мокрањац • <i>Богородице дјево</i>, руски напјев • <i>Ој, Бадњаче, бадњаче</i>, народна из Србије • <i>Божјићни тропар</i>, Н. Барачки • <i>Ave Maria</i>, Ј. С. Бах • <i>Тамо далеко</i>, српска традиционална пјесма • <i>Српкиња</i>, И. Бајић • <i>Viva la musica</i>, канон • <i>Сат</i>, канон • <i>Драги бато</i>, канон • <i>Кока снијела јаје</i>, канон • <i>Ц-А-Ф-Ф-Е-Е</i>, канон • <i>Сви смо сад ту</i>, канон • <i>Кад си срећан</i> • <i>Дјеца су украс свијета</i> • <i>У свијету постоји једно царство</i> • <i>Преко брда преко брега</i> • <i>Ишли смо у Африку</i> • <i>Разболе се лисица</i> • <i>Нема света ни планете</i> • <i>Миш је добио грип</i> • <i>Ох пролеће</i>, Ј. Маринковић • <i>Вијеће врана</i>, В. Ђорђевић • <i>Бумбари и пчеле</i>, С. Раичић • <i>Патак</i>, М. Драгутиновић • <i>Другарство</i>, А. Кораћ • <i>Јесен</i>, В. Милошевић • <i>На ливади</i>, М. Милојевић • <i>Ветар</i>, М. Милојевић • <i>Жабе</i>, В. Ђорђевић 	<ul style="list-style-type: none"> • У зависности од састава и броја ученика организује хорове: женске, мушке и мјешовите. Према броју ученика хорови могу бити великог састава или камерни и пјевати једногласно, двогласно и трогласно. • Почетком школске године неколико часова посветити искључиво вјежбама за кост-абдоминално јачање дијафрагме и мишића, нарочито са леђне стране. Радити вјежбе за спуштање ларинкса и слободан рад резонантног апарата: језика, непца, усана и доње вилице. Извјестан број ученика се у завршним разредима налази у фази мутирања, па наставник треба да буде веома пажљив у третману оваквих ученика, да не би дошло до трајног оштећења гласница. • Наставник треба да подстиче љубав и жељу за активним музицирањем и учествовањем у школским ансамблима. • Константно и стручно радити на развоју музичких способности и формирању квалитетног вокалног интерпретатора: рад на вокализацији, импостацији гласа, чистој интонацији, ритмичкој прецизности, правилном дисању, изражајном пјевању, дикцији, емотивном и естетском доживљају пјесме. • Организује пробе по гласовима и заједничке пробе. • Направи селекцију дијелова композиције који захтијевају посебно
---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Кока и пилићи</i>, М. Тајчевић • <i>Канон за новорођенче</i>, К. Бабић • <i>Гдје је онај цветак жути</i>, Ђ. Б. Перголези • <i>Моја звезда</i>, Б. Сметана • <i>Луна</i>, Ф. Шуберт • <i>Ода радости</i>, Л. В. Бетовен • <i>La violeta</i>, стари мајстор • <i>Друга руковет</i>, С. С. Мокрањац • <i>Из Осме руковети</i>, С. С. Мокрањац • <i>Крава и несташко</i>, М. Васиљевић • <i>Ој, расти мој зелени боре, Сјај мјесече</i>, В. Милошевић • <i>Ој, јесенске дуге ноћи</i>, народна пјесма • <i>Јовано Јованке</i>, македонска народна пјесма • <i>Хор</i>, В. Миланковић • <i>Композиције за рад са хором млађег школског узраста</i>, Д. Тракиловић • <i>Композиције за рад са хором старијег школског узраста</i>, Д. Тракиловић • <i>Духовне композиције за рад са хоровима основношколског типа</i>, Д. Тракиловић • <i>Збирка хорских композиција за школске хорове a capella</i>, Б. Ђурковић, Д. Костић, Б. Цвејић • <i>Двогласне хорске композиције</i>, приредила Нада Ленаси • <i>Из светске хорске литературе</i>, Б. Ђурковић • <i>Музичка традиција за наше најмлађе</i>, М. Васиљевић, ЗУНС 	<p>увјежбавање. Најчешће су то интонативни, али могу бити и остали проблеми извођачке технике.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Употреба клавира на пробама је минимална, али наставник мора бити спреман да композицију течно одсвира ради уобличавања тонске слике. • Хор треба да пјева више <i>a capella</i>. • Ради на развоју дистрибутивне пажње и концентрације (способност заједничког музицирања). • Ради на интерпретацији одговарајућих музичких дјела домаћих и страних аутора различитих стилова и музичких жанрова. • Ради на очувању традиционалне народне и духовне музике народа Републике Српске и других народа. • Ради на музичком описмењавању. • Наставник треба да подстиче креативне способности ученика и подстиче стваралачко ангажовање у свим музичким активностима. • Примјењује рад на музичкој импровизацији. • Ради на социјализацији ученика и развоју смисла и одговорности за колективно музицирање. • Ради на развоју естетског доживљаја и критичког мишљења. • Упозна ученике са основним карактеристикама стила и жанра композиција које се изводе. • Упозна ученике са основном музичком формом композиције која се изводи. • Упозна ученике са основним биографским подацима композитора
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Путем наше традиционалне музике</i>, М. Васиљевић, ЗУНС 	<p>музичког дјела које се изводи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развија код ученика навике слушања музике. • На пробама хора са ученицима слуша квалитетне музичке интерпретације композиција које се обрађују на часу хора. • Припрема школски хор за различите манифестације које организује матична школа и учествује на такмичењима. • У току школске године потребно је са хором извести најмање десет композиција (пет нових и пет раније обрађених композиција).
--	--	--

ОРКЕСТАР

(4 часа седмично, 144 часа годишње)

Школским оркестром се сматра инструментални ансамбл са најмање десет инструменталиста који изводе композиције у најмање три дионице.

Оперативни циљеви/ Исходи	Садржаји програма /Појмови	Смјернице за наставнике
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • свира предвиђене композиције; • свира у најмање три дионице; • свира правилно, изражајно, интонативно и ритмички тачно и прецизно; • користи различите технике свирања; • научи напамет своју инструменталну дионицу; • презентује шири репертоар инструменталних и вокално-инструменталних композиција (по могућности различитих стилова и жанрова); 	<ul style="list-style-type: none"> • Репертоар обухвата одговарајућа музичка инструментална и вокално-инструментална дјела домаћих и страних аутора различитих стилова и жанрова и одговарајућа музичка дјела традиционалне музике народа Републике Српске и других народа. <p>Предложена литература:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Наставник ће саставити оркестре од инструмената који припадају истој породици (блок-флауте, мандолине, тамбуре, хармонике, Орфов инструментариј, итд.) или мјешовитог састава према расположивим инструментима. • Наставник треба да репертоар оркестра пролагоди (аранжира) за постојећи школски састав или да изводи у оригиналном облику.

<ul style="list-style-type: none"> • емотивно доживи композиције које се обрађују; • естетски доживи и оцјени интерпретацију ансамбла у коме учествује и да зна да изврши компарацију са извођењем других ансамбала; • прати своју дионицу у партитури и препознаје и поштује музичке ознаке за темпо, динамику и артикулацију; • активно учествује у музичком стваралаштву; • схвати своју индивидуалну улогу у колективном извођењу; • препозна и наведе основне карактеристике стила и жанра композиција које су на репертоару. • редовно похађа часове оркестра. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Звучне ведрине</i>, Збирка композиција аранжираних за дјечије (школске) гудачке, хармоникашке и мјешовите оркестре, као и за Орфов инструментариј и оркестар удараљки, Божидар Станчић • <i>Музичка школица за Орфов инструментариј</i>, Миомира М. Ђурђановић и Сања Филиповић • <i>У шуми један жир изгубио свој шешир</i>, Збирка пјесама уз клавирску пратњу, Константин Бабић • <i>Мали гроф у трамвају</i>, за глас и клавир за дјецу нижих разреда, Зоран Јовановић • <i>Збирка пјесама за глас и хармонику</i>, Радомир Јанковић 	<ul style="list-style-type: none"> • Наставник припрема школски оркестар за различите манифестације које организује матична школа и учествује на такмичењима. • У току године оркестар треба да изведе 8 дјела од којих неке заједно са хором.
--	---	--

* Предложене су збирке пјесама уз пратњу клавира и хармонике, а наставник може да дионице ових хармонских инструмената лако распише, прилагоди за оркестарски и хорски састав који му је на располагању.

* У раду хора и оркестра наставник ће се потрудити да активно узме учешће са школским ансамблом на такмичењима и манифестацијама.

<p>Радна група која је радила на изради Наставног плана и програма за хор и оркестар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. мр Радиша Рачић, ЈУ МШ „Владо Милошевић“ Бања Лука 2. Јелена Станишић, ЈУ ОШ „Свети Сава“ Бања Лука 3. мр Бранка Радошевић Митровић, Академија умјетности Бања Лука 4. мр Саша Павловић, Академија умјетности Бања Лука 5. Јасна Антонић, ЈУ ОШ „Борисав Станковић“ Бања Лука 6. Дајана Глувић, Републички педагошки завод 7. Драгана Тенџерић, Републички педагошки завод
